

ŠTA JE NASILJE U PORODICI I KOJI OBLICI NASILJA U PORODICI POSTOJE?

Psihičko nasilje podrazumijeva radnje poput: vikanja, kritikovanja, ponižavanja, optuživanja, zastrašivanja, uskraćivanja prava, prijetnji samoubistvom („ubit ću se ako me ostaviš!”), širenja glasina, ljubomornih scena, pretresanja stvari, prislušivanja razgovora, čitanja ličnih dokumenta.

Ekonomsko nasilje podrazumijeva radnje poput: oduzimanja imovine, uskraćivanje sredstava za život, uništavanja imovine, nejednak pristup zajedničkim sredstvima, spriječavanje zapošljavanja ili obrazovanja i stručnog napredovanja.

Seksualnim nasiljem smatra se silovanje, seksualno uznemiravanje, zahtijevanje seksualnih usluga u zamjenu za uslugu ili stvar, seksualno zlostavljanje djece, prisila na brak, komentari koji imaju seksualno značenje, dodirivanje bez pristanka.

SEKSUALNO UZNE MIRAVANJE I UZNE MIRAVANJE NA OSNOVU SPOLA

Seksualno uznemiravanje je neželjeno ponašanje seksualne prirode, zbog kojeg se određena osoba osjeća uvrijeđeno, poniženo ili zastrašeno. Seksualno uznemiravanje mora da sadrži seksualni element, konotaciju ili implikaciju kako bi se okvalifikovalo kao “ponašanje seksualne prirode”. Seksualno uznemiravanje može se sastojati od različitih oblika verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja seksualne prirode.¹

Verbalno ponašanje odnosi se na riječi, odnosno zvukove koje osoba iskaže ili izrazi.

Neverbalno ponašanje obuhvata gestikulacije i insinucije koje upućuju na imitaciju seksualnog odnosa, što mogu biti i izlaganje, prikazivanje ili slanje pornografije ili seksualno eksplicitnih slika.

Fizičko ponašanje odnosi se na svako ponašanje osobe koje uključuje kontakt s tijelom osobe koja je izložena neželjenom ponašanju. To može podrazumijevati: dodire seksualne prirode, zagrljaje, poljupce, štipanje, milovanje, stiskanje druge osobe.

Rodno zasnovano uznemiravanje je neželjeno ponašanje u vezi sa pripisanim rodnom osobe, kojim se omalovažava, ponižava ili vrijeđa osoba u njenom svojstvu kao muškarca ili žene.

¹ Smjernice za prevenciju seksualnog i rodno zasnovanog uznemiravanja u pravosudnim institucijama u Bosni i Hercegovina, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Sarajevo, 2015. str. 5-7.

OVA PUBLIKACIJA OBJAVLJENA JE U OKVIRU PROJEKTA “PODRŠKA PRAVOSUDJU U BOSNI I HERCEGOVINI - JAČANJE TUŽILAČKIH KAPACITETA U SISTEMU KRIVIČNOG PRAVOSUDA” KOJEG FINANSIRAJU VLADE ŠVICARSKE I NORVEŠKE, A PROVODI VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BIH.

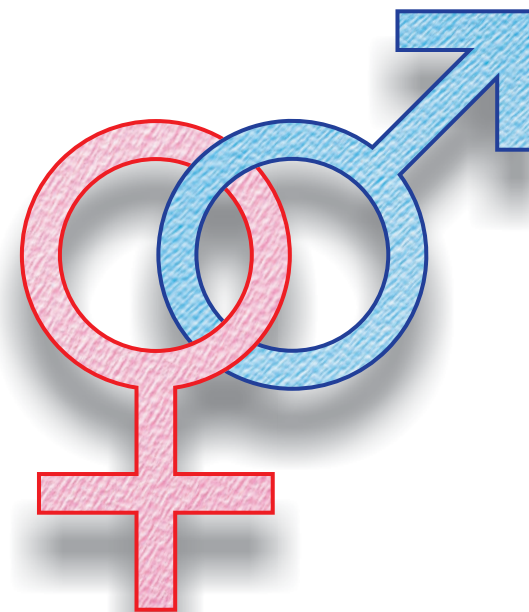
 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Švicarska agencija za razvoj i saradnju SDC

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

RAVNOPRAVNOST SPOLOVA - OSNOVNI POJMOVI

Podrška pravosuđu u BiH - “Jačanje tužilačkih kapaciteta u sistemu krivičnog pravosuđa”

DEFINICIJE ROD I SPOL I RODNA RAVNOPRAVNOST

Spol se odnosi na biološka ili fizička svojstva kao što su spolni i reproduktivni organi, specifični hormoni i hromozomi (tj. XY/XX) prema kojima se razlikuju muškarci i žene.

To uključuje i sekundarne spolne karakteristike, koje su specifične za svaki spol tokom puberteta, ali nisu presudne za reprodukciju. Spol je nepromijenjiva i biološki određena kategorija.

Rod se odnosi na društvene karakteristike, uloge, ponašanja i attribute koji se pripisuju muškarcima i ženama u datom društveno-kulturnom kontekstu.

Kao i društvo i kultura, i rod se s vremenom mijenja i varira u različitim društveno-kulturnim kontekstima. Mnoge razlike između žena, muškaraca, djevojčica i dječaka nisu prirodne činjenice, nego su proizvodi promjenjivog društveno-kulturnog okruženja.

SPOL	ROD
Univerzalan	Razlikuje se od jednog do drugog društva i kulture, kao i unutar samih kultura
Biološki određen	Društvena konstrukcija, naučena
Statičan - nema promjena	Dinamičan, mijenja se vremenom
Ne može se utjecati	Utjecaj mnogih socio-ekonomskih faktora

RAVNOPRAVNOST SPOLOVA I PRAVO

Pravna/juristička ravnopravnost podrazumijeva ravnopravnost spolova zagaraniranu ustavom, zakonom i drugim aktima koje država donese u svrhu ostvarivanja jednakog tretmana žena i muškaraca.

Prema ovom konceptu, nije dozvoljeno praviti diskriminaciju žena u odnosu na muškarce po bilo kojem osnovu. U suprotnom, na djelu je direktna diskriminacija jednog spola u odnosu na drugi.

Supstantivna ravnopravnost se ne može ostvariti samo donošenjem zakonske regulative i utvrđivanjem politika djelovanja, već se mora voditi računa o specifičnim potrebama žena ili muškaraca, te o jednakim mogućnostima.

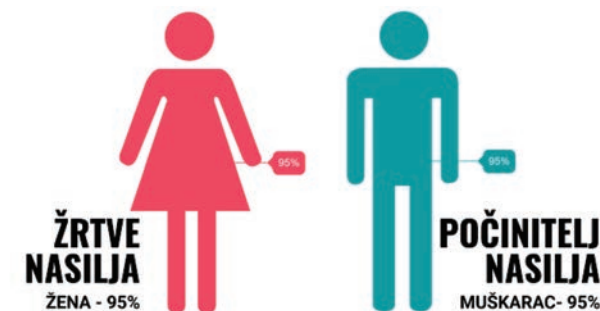
Implicitne predrasude su podsvjesne pretpostavke ili stereotipi o određenim društvenim grupama (rod, rasa, nacionalnost, vjeroispovijest itd.), koje se razvijaju od djetinjstva i s vremenom se sve više ukorjenjuju u svijesti osobe. Implicitne predrasude mogu postojati čak i ako osoba usvoji nepristran pogled na svijet.

Termin **Rodne predrasude** nastao je u SAD kako bi se opisao nejednak tretman ili očekivanja od pojedinca ili grupe, na osnovu spola, a kao rezultat formiranih rodni uloga. Rodne uloge ukazuju na stavove i ponašanja prema ženama i muškarcima, koji su bazirani na stereotipima o “pravoj prirodi” i “pravoj ulozi” muškaraca i žena.

ŠTA JE NASILJE U PORODICI I KOJI OBLICI NASILJA U PORODICI POSTOJE?

Rodno uvjetovano nasilje je upotreba bilo kog oblika nasilja (fizičkog, psihičkog, seksualnog i ekonomskog) nad nekom osobom samo zato što je određenog spola. Posljedice nasilja mogu biti fizičke, seksualne ili psihološke povrede ili patnja.

Istraživanja nam govore da su žrtve nasilja u preko 95% slučajeva osobe ženskog spola, dok su nasilnici u preko 95% slučajeva muškarci. Zbog toga se rodno zasnovano nasilje najčešće izjednačava s muškim nasiljem nad ženama.

Najučestaliji oblik rodno zasnovanog nasilja jeste **nasilje u porodici**, a nakon porodičnog, slijedi nasilje koje se dešava u zajednici (seksualno nasilje, trgovina ženama u svrhu seksualnog iskorištavanja, nasilje na poslu).

Vrste nasilja u porodici

Fizičko nasilje podrazumijava radnje poput: batina, udaranja, šamaranja, guranja, vezivanja, zaključavanja, pucanja iz vatrenog oružja ili povređivanja nožem i drugim predmetima. Pored toga, fizičko nasilje je i čupanje za kosu, nanošenje opekotina (npr. peglom, cigaretom), ali i uskraćivanje osnovnih potreba (za hranom, vodom, snom). Težina povreda varira od minimalnih do ozbiljnih (prijelomi, podljevi, modrice), trajnih povreda i smrti.